

РОЗВИТОК АКТУАЛЬНИХ НАВИЧОК В УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ ДЛЯ РОБОТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ТА УСПІШНОГО ПРОФЕСІЙНОГО МАЙБУТНЬОГО

УДК 377.02

Юденкова Олена Петрівна,

кандидатка педагогічних наук,

доцентка кафедри методики професійної освіти та

соціально-гуманітарних дисциплін,

Білоцерківського інституту неперервної

професійної освіти ДЗВО «Університет

менеджменту освіти» НАПН України

Ліквідація розриву у навичках, яких потребують роботодавці, та які формують заклади професійної (професійно-технічної) освіти у майбутніх кваліфікованих робітників є надзвичайно актуальною проблемою не тільки для України, а й у багатьох країнах світу. Одна з причин такого розриву - швидкий розвиток технологій, що безпосередньо впливають на бізнес-середовище, виробництва.

На Всесвітньому економічному форумі в Давосі обговорюються поточні зміни, що відбуваються у світі, та їх наслідки для людства. Про швидкість розвитку технологій говорить такий, начебто, другорядний факт: сьогодні технологія блокчейн широко відома, її впроваджують у бізнес найбільші компанії світу. Тим часом, коли у 2016 році побачив світ перший переклад книги Шваба «Четверта промислова революція» [6], слово «блокчейн» у нашій мові ще не вживалося, а термін blockchain було перекладено як «ланцюжок блоків». Це один з фактів, які підтверджують стрімкість змін, що відбуваються в навколишньому світі. Описані технологічні зрушення четвертої промислової революції у взаємодії з соціально-економічними і демографічними тенденціями (такими, як урбанізація, що продовжується, старіння населення) можуть створити катастрофічну ситуацію, що призведе до появи підривних бізнес-моделей майже у всіх галузях. Цей «технологічний шквал» може спричинити

значні зміни на ринку праці. З'являться нові професії, а ряд старих виявляться повністю або частково заміненими на автомати або просто зникне.

Майбутня трансформація у сфері зайнятості також передбачає кардинальні зміни в принципах організації спільної роботи (наприклад, впровадження безперервно функціонуючих віддалених інформаційних систем для роботи в реальному часі) і в тому, де і коли працюють люди (наприклад, вдома, в офісі або будь-якій точці світу). У той же час з'явиться безліч нових професій, таких як фахівець з обігу даних, аналітик даних, фахівець з мереж великих даних, 3D- і 4D- дизайнер, інтелектуальний скаут екосистем, спеціаліст з платформи Watson, консультант у галузі захисту персональних даних, радник з нанотехнологій, експерт у галузі датчиків, фахівці з технічних аспектів четвертої промислової революції, маркетингу та продажу.

За приблизними оцінками, 65% нинішніх учнів початкових шкіл працюватимуть у професіях, які поки ще не існують. Цифрові навички стануть невід'ємною частиною будь-якої професії майбутнього. Багато університетів вже готують нові програми навчання у перелічених вище сферах. Крім того, трансформація ринку праці вплине і на гендерну нерівність [2, с. 164].

У зв'язку з цим, виникає нагальна необхідність щодо розвитку актуальних навичок в учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) для роботи в сучасних умовах та успішного професійного майбутнього. Ми не можемо достеменно знати, які професії матимуть найбільший попит, але можемо спрогнозувати, які навички будуть потрібні.

У різних країнах триває діалог між заінтересованими сторонами щодо навичок майбутнього. Так, президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн запропонувала оголосити 2023 рік Європейським роком навичок, щоб зосередитися на інвестиціях у розвиток робітничих професій та підвищення кваліфікації фахівців.

Для нашого наукового пошуку важливе значення мають положення, ідеї, статистичні дані, викладені в орієнтовних Європейських рамках цифрової компетентності викладачів Об'єднаного дослідницького центру (JRC) Європейської комісії (DigCompEdu) (2017), розроблені для педагогічних

працівників усіх рівнів, включно з освітою дорослих; рекомендаціях ЮНЕСКО щодо структури ІКТ компетентностей учителів (2018); стандартах для адміністраторів, тренерів і викладачів, розроблених Міжнародним об'єднанням із питань використання технологій у освіті ISTE; стандартах ІКТ компетентності вчителів (ЮНЕСКО, 2008) [1, с. 206] тощо.

Передусім підкреслимо, що в Україні поки що не здійснено обґрунтування загальноприйнятих методологічних, теоретичних підходів, які б сприяли розв'язанню нагальних завдань щодо розвитку актуальних навичок для сучасного стану та майбутнього у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. За таких умов доцільно враховувати напрацювання, викладені у відповідних документах міжнародного й національного рівнів, а також у наукових розвідках українських вчених, здійснювати аналіз вимог українських компаній до навичок випускників ЗП(ПТ)О. Вимоги щодо наявності у майбутніх кваліфікованих робітників сучасних навичок має розглядатися з позицій сьогодення та в перспективі 2030 року і з врахуванням розвитку економіки і ринку праці.

З 1 вересня 2022 року близько 227 тис. здобувачів освіти ЗП(ПТ)О розпочали новий навчальний рік за очною, дистанційною та змішаними формами навчання, в залежності від кризової ситуації в регіоні, що пов'язана з військовими діями на території України. Поряд з цим, згідно з даними Офісу Генерального прокурора, окупанти пошкодили 2 102 закладів освіти та зруйнували 215 із них [3]. Викладачі та майстри виробничого навчання опановують методики ефективного викладання як теорії, так і практичної підготовки онлайн. Проте, аналітичні дослідження серед роботодавців різних галузей економіки свідчать, що все частіше ЗП(ПТ)О випускають кваліфікованих робітників, які не мають навичок, що відповідають вимогам організацій. Від цього страждають як компанії, так і випускники. Зазначене вище зумовлює актуальність проблеми розвитку цифрових компетенцій та професійно-педагогічних компетентностей педагогів у сфері професійної освіти.

На конференції в Лугано прем'єр-міністр України Денис Шмигаль презентував План відновлення України. Окремий розділ присвячено освіті. Загалом для трансформації цієї сфери хочуть залучити 5 млрд доларів. «План містить окремий розділ щодо відновлення сфери освіти і науки. Над запропонованими проєктами та заходами спільно працювали представники МОН України, Офісу Президента, Комітету ВР України з питань освіти, науки та інновацій, понад 170 українських, а також близько 80 іноземних експертів і партнерів», – зазначив Сергій Шкарлет [5]. План Відновлення України має візію відновлення: «Сильна європейська країна – магніт для іноземних інвестицій» [4]. План Відновлення України спрямований на прискорення стійкого економічного зростання. У рамках плану визначено перелік Національних програм для досягнення ключових результатів. План відновлення враховує досвід європейських країн, а також пропонує використання принципів, підходів, інструментарію та практик Європейського Союзу.

Стратегією реформування професійної (професійно-технічної) освіти передбачено залучення коштів на проєкти: ефективна мережа закладів професійної освіти для повоєнних потреб особистості, суспільства, економіки; єдина система професійної освіти. Об'єднання професійно-технічної та фахової передвищої освіти; «Тижні професійної освіти» Створення програм професійної орієнтації в тому числі WSU; новий освітній простір - відбудова навчальних корпусів ЗВО та ЗФПО; проєкти в сфері цифрового контенту. Цифрова платформа П(ПТ)О; реальна фінансова автономія закладів фахової передвищої освіти; навчання викладачів економічних дисциплін 700 ЗПТО формуванню в учнів підприємливості за методикою бізнес-планування Start and Improve Your Business; навчання педпрацівників 700 ЗПТО методикам формування «м'яких» навичок.

На наше переконання, посиленої уваги потребує вивчення досвіду та запровадження інноваційних кейсів щодо розвитку професійно-педагогічних компетентностей, цифрових та комунікаційних компетенцій педагогічних працівників ЗП(ПТ)О в умовах неперервної професійної освіти. Найбільша проблема сучасних педагогічних працівників — це нестача професійних

навичок (skills gap). Як вихід, в системі неперервного професійного зростання пропонується педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О зробити навчання своєю щоденною звичкою, тобто застосувати концепцію lifelong learning (навчання впродовж всього життя). Найефективніший підхід - це культура безперервного навчання, коли воно стає частиною робочого дня.

Отже, здійснений науковий пошук дає підстави для формулювання висновку - розвиток актуальних навичок в учнів ЗП(ПТ)О для роботи в сучасних умовах та успішного професійного майбутнього зумовлює вирішення пріоритетних завдань, що постають перед педагогами практиками в умовах нестабільності, а саме необхідно: розробити науково обґрунтовану національну стратегію розвитку неперервної цифрової освіти в Україні; проводити різноманітні освітні тренінги; впроваджувати нові програми навчання (включаючи роботу психолога), запроваджувати програми наставництва та менторства; зробити акцент на практичній частині освітньої програми; розвивати партнерства з ЗВО та бізнесом (галузевими кластерами); застосовувати більше інтерактивних і творчих форм навчання; впроваджувати інновації в програми навчання, в т. ч. ІТ-технології, розвивати онлайн-навчання

Список використаних джерел

1. Аніщенко О.В. Розвиток цифрових компетенцій педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих – актуалітет педагогічної науки і практики // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. праць. – К.; Вінниця: ДОВ «Вінниця», 2020. Вип. 55. – С. 206-214. DOI: 10.31652/2412-1142-2020-55-206-214.
2. Блуммарт Т. Четвертая промышленная революция и бизнес: Как конкурировать и развиваться в эпоху сингулярности/ Тью Блуммарт, Стефан ванд ен Брук при участии Эрика Колтофа: пер. с англ. – М.: Альпина Паблицер, 2019. – 204 с.
3. Дані Офісу Генерального прокурора [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://t.me/pgov_gov_ua/4700
4. План Відновлення України [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://recovery.gov.ua/project/program/improve-education-system?page=6>
5. План Відновлення України: освіта та наука, як фундамент розвитку людського потенціалу [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/plan-vidnovlennya-ukrayini-osvita-ta-nauka-yak->
6. Шваб К. Четвертая промышленная революция / К. Шваб — «Эксмо», — (Top Business Awards), 2016.138 с.